

- Mesačník Transparency International Slovensko
- Vychádza s podporou USAID

Milí priatelia,

v boji proti korupcii sa nám darí so striedavými úspechmi. Na jednej strane je potrebné oceniť legislatívne zmeny, ktoré môžu uľahčiť sankcionovanie korupčného správania alebo preventívne obmedziť priestor pre korupciu. Rovnako je potrebné oceniť aj úspešné pokusy represných zložiek odhaliť niektoré korupčné prípady. Ale na druhej strane nie je ochota prijať prísny zákon o konflikte záujmov v podobe, ako ho navrhla pracovná skupina zostavená zo zástupcov politických strán, ZMOS-u a mimovládnych organizácií. Veľká ochota nie je ani pri otváraní straníckych trezorov a stransparentnení financovania politických strán, pri riešení rizík decentralizovanej korupcie či sprehľadnení riadenia monopolov s účasťou štátu. Ale veľký potenciál na korupciu môže predstavovať systém európskych fondov. Spĺňa totiž všetky predpoklady vysokého rizika korupcie - záujem, ktorý je väčší ako možné finančné zdroje, voľnosť v rozhodovaní pri ich udeľovaní a komplikovaný, neprehľadný systém zverejňovania informácií. Chýbajú totiž ľahko dostupné informácie v štruktúre, ktorá by umožnila verejnú kontrolu, ale aj posúdenie efektívnosti ich použitia. Ak sa podarí takýto systém vytvoriť, bude to nielen vklad k efektívnejšiemu čerpaniu týchto prostriedkov, ale aj významný protikorupčný krok.

Daniela Zemanovičová

Advokát odsúdený za korupciu už nebude môcť pracovať

(PRAVDA, 4. 11. 2003)

Advokát odsúdený za zvlášť závažnú trestnú činnosť alebo korupciu nebude môcť viac pracovať v práv-

nickej profesii. Zavádza to zákon o advokácii, v ktorom je aj formulácia o tzv. nulovej tolerancii, ktorý schválil parlament. Poslanci rozhodli aj o tom,

že od januára sa budú o páchatelov po podmienenom prepustení z väzenia starať probační úradníci, čo má znížiť riziko recidívy odsúdeného. ◆

VÚB tunelovali jej šéfovia, tvrdí polícia

(SME, 8. 11. 2003)

Bývalých šéfov Všeobecnej úverovej banky polícia obvinila, že z nej v rokoch 1997 až 2000 podvodnými úvermi vytiahli 2,2 miliardy korún. Najväčší podvod sa mal udiať tak, že štyria zástupcovia vtedy ešte štátnej banky odsúhlasili v rokoch 1997 až 1998 úvery pre spoločnosť Konsult Real za 1,68 miliardy korún. Traja z nich boli pritom v orgánoch tejto firmy. Firma Konsult Real úvery nesplácala a časom mala väčšie

dlhý než vlastný majetok. Kam a komu išli peniaze z úverov, polícia zatiaľ nezverejnila. Podľa zákona mala firma sama seba navrhnuť na konkurz už vo februári 1998. Neurobila to a štatutári firmy tak spáchali trestný čin marenia konkurzného konania. Medzi desiatimi obvinenými je aj Ladislav Vaškovič, súčasný guvernér štátnej Eximbanky. Ten spolu s členmi bývalého predstavenstva VÚB podal sťažnosť generálnej prokuratúre. Minister financií SR

Ivan Mikloš, na návrh ktorého vládla vymenovala Vaškoviča na čelo Eximbanky, „najprv dôkladne posúdi celú záležitosť a potom sa rozhodne o personálnych dôsledkoch,“ povedal jeho hovorca Peter Papanek. Z podvodu polícia stíha aj ďalších ľudí z VÚB i mimo nej. Mali zneužiť na vlastné obohatenie aj proces ozdravenia bánk prostredníctvom Slovenskej konsolidačnej, ktorý v minulých rokoch vyšiel daňových poplatníkov na 100 miliárd korún. ◆

Policajti brali úplatky

(NÁRODNÁ OBRODA, 5. 11. 2003 A NOVÝ ČAS, 24. 11. 2003)

V polícii vyšli najavo ďalšie korupčné škandály. V prvom z nich proti piatim policajtom z Dopravného inšpektorátu Košice II a trom civilným osobám vzniel vyšetrovateľ obvinenie v súvislosti s dvoma prípadmi brania úplatkov. V prvom prípade policajná hliadka v Košiciach zastavila vodiča Volkswagenu a vyzvala ho na dychovú skúšku. Ten zatelefonoval známemu, aby mu zabezpečil kontakt na podpráporčíka Miroslava Dz., ktorý

zohral sprostredkovateľskú úlohu pri dohadovaní výšky a preberaní 6-tisícového úplatku. Podpráporčík bol sprostredkovateľom aj v druhom prípade, kde išlo o úplatok za zahľadanie dopravnej nehody v Košiciach-Šaci. Zavola mu vinník nehody, ktorý zaplatil päťtisíc korún. Policajtom, ktorí prijali úplatok, hrozí odňatie slobody na dva až osem rokov. Ich kolega-sprostredkovateľ môže dostať šesť mesiacov až tri roky, peňažný trest alebo zákaz činnosti. Previnilí vodiči a sprostredkovateľ sú

stíhaní pre trestný čin podplácania, za čo môžu byť potrestaní peňažným trestom alebo odňatím slobody až na dva roky. Ďalší korupčný škandál hovorí o štyroch policajtoch z bratislavskej Rače, podozrivých z nezákonného vyberania poplatkov od čínskych obchodníkov. Jeden z obvinených prišiel v civilnej za čínskym obchodníkom a nakúpil tovar bez vydania pokladničného bloku. Policajti sa vrátili aj s dvoma kolegami a tvrdili, že za nevydanie bloku je pokuta. Obchodníci policajtov „umlčali tisíčkou a svetrami. Policajti údajne vybrali v októbri poplatky od Číňanov trikrát. ◆

Lobing sa má upraviť zákonom

(SME, 25. 11. 2003)

Odbor boja proti korupcii na Úrade vlády SR sa rozhodol uzákonniť možnosť, aby každý občan mohol pripomienkovať akýkoľvek legislatívny návrh na úrovni štátu, ale aj samosprávy. Návrh je v pripomienkovaní konaní. Jeho cieľom je, aby sa na tvorbu zákonov mohla zúčastniť

verejnosc. Štátne orgány budú musieť na pripomienky občanov odpovedať. Šéf odboru Ján Hrubala tvrdí, že Slovensko je prvým štátom, ktorý takéto princípy prenáša aj do legislatívy. Pripravovaný zákon dáva občanom nielen širšiu možnosť na vstup do legislatívneho procesu, ale môže pomôcť aj v boji proti korupcii. ◆

Spoločne s Českom proti trestnej činnosti

(NÁRODNÁ OBRODA, 14. 11. 2003)

Slovensko a Česká republika budú intenzívne spolupracovať v boji proti trestnej činnosti a pri ochrane spoločnej štátnej hranice. Vláda SR schválila návrh predmetnej zmluvy s ČR. Minister vnútra SR Vladimír Palko spresnil, že „je to najmä boj proti mafii, korupcii, nelegálnej migrácii, terorizmu či obchodovaniu s ľuďmi“. Podobne zmluvy podľa neho SR uzavrie aj s inými susednými krajinami.

TIS INFORMUJE

V centrále TI v Berlíne sa 14.11.03 uskutočnilo stretnutie Správnej rady TI, na ktorom sa ako členka zúčastnila aj Emília Sičáková-Beblová, prezidentka TIS.

Dňa 19. 11. 2003 usporiadala TIS vo svojich priestoroch ďalší zo série tréningov o protikorupčných nástrojoch, ktorý bol venovaný problematike prístupu k informáciám a konkrétnym problémom spojeným s aplikáciou infozákona. Na tréningu sa zúčastnili zástupcovia ministerstiev, ktorých pracovná agenda sa dotýka sprístupňovania informácií. Podobne zameraný tréning, určený pre predstaviteľov iných ústredných orgánov štátnej správy, sa uskutočnil 3. 12. 2003.

V dňoch 14. - 15. 11. 2003 sa odborný asistent TIS Branislav Pavlovič zúčastnil na medzinárodnej konferencii pod názvom „Regional Conference of the Community of Democracies“ v rumunskej Bukurešti. Cieľom stretnutia bolo sprostredkovať dialóg

medzi predstaviteľmi štátu, tretieho sektora a medzinárodných organizácií, formulovať odporúčania pre ich vzájomnú efektívnejšiu spoluprácu do budúcnosti, ako aj iniciovať možnú spoluprácu mimovládnych organizácií s demokraticky stabilnejších krajín s tými, ktoré v tomto období potrebujú viac ako len finančnú podporu.

TIS dňa 25.11.2003 zrealizovala prvý zo série protikorupčných tréningov na decentralizovanej úrovni, určený pre mimovládne organizácie, pracovníkov samosprávy a regionálne médiá.

Dňa 28. 11. 2003 v Pálffyho paláci v Bratislave TIS zorganizovala seminár signatárov Protikorupčnej charty podnikateľov na Slovensku. V rámci programu TIS prijala nových členov-signatárov, predstavila plán ďalších aktivít a pod. Zahraničné skúsenosti s implementáciou protikorupčných opatrení do vnútra firiem prezentovala riaditeľka pre vonkajšie vzťahy a komunikáciu z TI Veľká Británia Susan Côte-Freeman.

výber z TI Newsletter, Berlín, domácej a zahraničnej tlače

EURÓPA

POLSKO: KORUPČNÝ ŠKANDÁL V POLSKU

Polskom otriasa veľká aféra - tentoraz v poľskej armáde. Ide o milióny zlotých. Vo všetkej tajnosti zatkli dvanásť vysokých dôstojníkov poľskej armády. Podľa iných zdrojov je zadržaných už tridsať ľudí. Sú podozriví z brania úplatkov, okrem iného aj pri nákupoch rôznych materiálov v rokoch 2002 a 2003, vrátane vybavenia potrebného na účely poľskej vojenskej misie v Iraku. Ide napríklad o ventilátory, terénne vozidlá, stany, chladničky a podobne. Vyšetovania sú zatiaľ tajné a vojenská prokuratúra preto odmietla podávať akékoľvek informácie. Úradníci poľského ministerstva obrany však neoficiálne priznali zatknutie troch plukovníkov. Všetci podozriví slúžia v pozemných vojskách a zaoberajú sa otázkami zásobovania armády. Varšavské médiá tvrdia, že táto aféra je najväčším škandálom v poľskej armáde po páde komunistického režimu koncom 80. rokov minulého storočia. Za veľkú korupciu Poľsko ešte ako kandidátsky štát neraz kritizovala aj Európska komisia. (PRAVDA, 15. 11. 2003)

TALIANSKO: BERLUSCONIHO ADVOKÁT PÔJDE NA PÄT ROKOV DO VÄZENIA

Cesara Previtiho, bývalého talianskeho ministra obrany a dlhoročného advokáta premiéra Silvia Berlusconiho, odsúdil milánsky súd na päť rokov väzenia za podplácanie sudcov. Zároveň súd zbavil Previtiho obvinenia, že v roku 1995 podplatil pri privatizácii štátneho potravinárskeho koncernu SME sudcov. Na tejto kúpe mal práve veľký záujem milánsky mediálny magnát a dnešný premiér Silvio Berlusconi. Podľa súdu Previti v roku 1991 podplatil niekoľkých sudcov v Ríme sumou 434 000 dolárov, aby vyhral dôležité

procesy. Dvaja zo štyroch spoluobžalovaných - sudcovia Renato Squillante a Attilio Squillante - boli odsúdení na päť a osem rokov, dvoch ďalších, Filippa Verdeho a Francesca Misiana, zbavili obvinenia. Pre Berlusconiho je oslobodenie Previtiho vo veci privatizácie SME úspechom, lebo tak zároveň nepriamo zbavuje viny aj premiéra. (NÁRODÁ OBRODA, 24. 11. 2003)

ÁZIA

IZRAEL: PREMIÉR VYŠETROVANÝ PRE ÚDAJNÚ KORUPCIU

Izraelská polícia vypočúvala premiéra Ariela Šarona v súvislosti s dvoma korupčnými škandálmi. V prvom prípade prešetruje obvinenia, podľa ktorých Šaron v roku 1999 dostal - zrejme výmenou za finančnú službu - nelegálnu pôžičku 1,5 milióna dolárov na svoju predvolebnú kampaň.

Vyšetovatelia sa snažia zistiť, za akých podmienok juhoafrický podnikateľ Cyril Kern, údajný premiérov „osobný priateľ“, finančné prostriedky poskytol. V druhom škandále je predseda vlády obviňovaný, že sa nechal podplatiť izraelským podnikateľom, aby údajne podporil projekt výstavby nehnuteľností v Grécku. Vtedy, začiatkom 90. rokov minulého storočia, pôsobil

dov. Minister dodal, že vláda musí nájsť najlepší možný spôsob, ako garantovať práva občanov a ich majetok. Množstvo financií, na ktoré Hussein odkázal, predstavuje takmer polovicu štátneho rozpočtu Sýrie, ktorý bol v roku 2003 8,4 miliardy dolárov. Minister ďalej dodal, že cieľom jeho rezortu je zvýšenie príjmov štátu a zlepšenie podmienok pre občanov Sýrie, kde mesačná mzda štátnych zamestnancov predstavuje priemerne 100 dolárov. Vláda premiéra Mohammada Najji Otriho, ktorá vznikla v septembri, vyhlásila, že jedným z jej cieľov je reforma štátom kontrolovaného hospodárstva a boj proti korupcii.

AFRIKA

ZIMBABWE: NEPRIMERANÝ ÚTOK NA OBČIANSKÝCH AKTIVISTOV

Polícia v Zimbabwe prepustila z väzenia Johna Makumbeho, predsedu národnej pobočky Transparency International (TI) v Zimbabwe. Jeho svojvoľné uväznenie možno považovať za nebezpečný útok na občiansku slobodu. Ako jedného z mnohých ho polícia zatkla počas pokojného mítingu lídrov občianskej spoločnosti a odborových zväzov v hlavnom meste Zimbabwe - v Harare. Míting bol protestom proti hospodárskej politike vlády prezidenta krajiny Roberta Mugabeho v Harare a ďalších mestách. Podľa predsedu TI Petra Eigena táto skutočnosť potvrdzuje, že bez slobody prejavu a zhromažďovania sa bude rozvoj a prosperita obyvateľov Zimbabwe aj naďalej brzdiť. Makumbe je členom medzinárodnej Správnej rady TI, známym politológom a aktivistom v oblasti ľudských práv. V tomto roku ho polícia ako občianskeho aktivistu zatkla už aj vo februári. Záujem na Makumbeho prepustení vyjadrili aj členovia TI z celého sveta. ◆

vo funkcii izraelského ministra zahraničia. Vyšetovanie je komplikované faktom, že peňažné transakcie boli uskutočnené cez Rakúsko, ktoré ale zakázalo izraelským policajtom robiť v krajine výsluchy.

SÝRIA: SÝRIA PRICHÁDZA ROČNE O 4 MILIARDY DOLÁROV

Podľa ministra financií Sýrie Mohammada al-Husseina stráca krajina každoročne 4 miliardy dolárov ako priamy výsledok finančných podvo-

AGENT PROVOKATÉR MÁ POSILNENÉ PRÁVOMOCI

Inštitút agenta „provokatéra“, ktorý slúži najmä na odhaľovanie korupcie, je v polícii zavedený od novembra 1999. Táto metóda sa v policajnej praxi osvedčila, hoci minister spravodlivosti SR Lipšic priznal, že polícia takýchto agentov doteraz príliš nevyužívala. V priebehu roka 2001 bol využitý 5-krát, z toho 3-krát úspešne. Minulý rok to bolo 13-krát a 9-krát úspešne. Do septembra tohto roku bol nasadený 13-krát, z toho 9-krát úspešne. Polícii agent poslúžil napríklad pri odhalení riaditeľa domova sociálnych služieb, ktorý žiadal od občana 200-tisícový úplatok

za jeho prednostné umiestnenie do domova. Pracovníci Odboru boja proti korupcii riaditeľa zadržali po prijímaní úplatku¹. V ďalšom prípade občan v mene občianskeho združenia prisľúbil predstaviteľom štátnej správy úplatok 100-tisíc korún za odsúhlasenie odpredaja štátneho rekreačného zariadenia. Rovnako úspešný bol agent provokatér aj v prípade, keď trestne stíhaný opakovane ponúkal vyšetrovateľovi úplatok 50-tisíc korún ako zálohu za to, že zabezpečí, aby sa jeho prípad nedostal pred súd. Bezprostredne po odovzdaní peňazí ho zadržali².

S cieľom zvýšiť účinnosť inštitútu agenta provokatéra, pokiaľ ide o odhaľovanie korupcie u verejných činiteľov, upravila jeho postavenie posledná **novela Trestného poriadku**, schválená na októbrovej schôdzi NR SR s účinnosťou od 1. decembra 2003. Oproti pôvodnej skutočnosti je výrazným posunom **rozšírenie právomocí agenta**. Poslanci, úradníci či sudcovia môžu očakávať, že im budú neznáme osoby núkať úplatky a navádzať ich na prijatie. Pôjde o policajných agentov provokatérov, ktorí budú takto testovať ich korupčné sklony. Ak úplatok zoberú, bude im hroziť trest odňatia slobody minimálne na 3 roky. V minulosti agent nemohol konať iniciatívne a navádzať občana na trestnú činnosť korupcie. Túto možnosť v súčasnosti poskytuje práve novelizovaný Trestný poriadok. Navádzať na trestný čin spojený s korupciou však

agent provokatér môže len na základe **dôvodného podozrenia**, o ktorom **môže rozhodnúť iba sudca**.

Minister spravodlivosti SR Daniel Lipšic tvrdí, že odhaľovanie korupcie je špecifické, a preto si vyžaduje aj takéto metódy. Polícia bude môcť vytvárať **fiktívne kauzy**, aby preverila verejných činiteľov, vrátane poslancov a členov vlády.

Podľa polície sa využitie agenta začína zvyšovať. Minister preto vyzval občanov, aby sa nebáli pomáhať polícii pri odhaľovaní korupcie tým, že sa sami stanú agentmi.

Agentom provokatérom môže byť

- policajt,
- iná osoba ustanovená ministerstvom vnútra,
- občan, ktorý bol získaný alebo sa sám prihlásil

na spoluprácu, je zangažovaný v konkrétnom prípade, alebo je z iných dôvodov ochotný spolupracovať pri krátkodobom plnení úlohy agenta.

Ako sa bude nasadzovať agent provokatér

- Polícia: má informácie o korupčnom správaní politika a obráti sa na prokurátora
- Prokurátor: dá žiadosť o súhlas na nasadenie agenta - provokatéra
- Sudca: vydáva súhlas s nasadením
- Policajný agent: po súhlase agent môže konať
- Poslanec

Odhalí agent provokatér korupciu politikov?

Policajní agenti to budú mať pri odhaľovaní korupcie v politických kruhoch ťažšie ako v iných oblastiach

najmä preto, lebo ide o uzavretú skupinu ľudí. Politici sa totiž navzájom poznajú, dôverujú si a k podobnému kontaktu by nedochádzalo s neznámym človekom. Agent z radov samotných poslancov by však mohol byť účinný. Podľa analytika Jozefa Majchráka by však takýto agent-poslanec musel rátať aj s politickými a morálnymi dôsledkami. Niektorí opoziční poslanci sa nasadeniu agentov bránia a tvrdia, že vláda robí z poslancov potenciálnych zločincov. Iní poslanci tvrdia, že strach nemajú. Aby sa zabránilo zneužitiu tohto inštitútu, policajti budú môcť agenta využiť, len ak majú operatívne poznatky, že politik sa správa korupčne. Minister Lipšic odmietol, že sa postup bude zneužívať proti politickým oponentom. Nasadenie agenta musí totiž povoliť sudca na základe žiadosti prokuratúry.

Faktom zatiaľ zostáva, že sa žiadna korupčná kauza, v ktorej figuroval politik, neskonzistovala predložením dôkazov, ktoré by potvrdzovali jeho korupčné správanie. Podľa šéfa Odboru boja proti korupcii Úradu vlády SR Jána Hrubalu sa však zlepšilo legislatívne prostredie, ktoré umožňuje korupčné kauzy odkrývať.

¹Bližšie pozri: http://mesto.sk/prispevky_velke/bratislavsky/
²Úplatok treba okamžite nahlásiť, *Sme*, 3. 11. 2003.

(Spracované podľa: Lipšic politikom: *Budte v strehu*, *Sme*, 3. 11. 2003, *Odhalí agent korupciu politikov?*, *Sme*, 4. 11. 2003, *Agent provokatér bude môcť úplatky núkať aj sám*, *Národná obroda*, 4. 11. 2003, <http://www.vlada.gov.sk/bojprotikorupcii>) ◆

Viceprezident policajného zboru **Jaroslav Spišiak**: Materiálne zabezpečenie polície nie je problém

Úspešnosť boja proti korupcii závisí aj od toho, či ľudia spáchanie tohto trestného činu nahlásia. Zaznamenali ste v ostatných rokoch nejakú zmenu v tomto smere? Začínajú byť ľudia aktívnejší?

– Áno.

Čomu to pripisujete? Môže to byť spôsobené tým, že sa o korupcii v spoločnosti veľa diskutuje?

– Pripisujem to skôr tomu, že spoločnosť má viac problémov. Ak sa v súbore týchto problémov vyskytne ešte aj korupcia, občan si zrejme povie: tak už dosť, už musíme niečo urobiť. Alebo to môže byť tým, že je viac korupcie, viac ľudí sa o ňu pokúša. Lenže úspešní sú iba niektorí, niektorí svoj cieľ nedosiahnu ani vtedy, ak podplatia. A tí neúspešní potom svedčia.

To je zaujímavé...

– Áno, vopred nebude svedčiť nikto, pretože chce korupciu využiť. Väčšinou títo ľudia nemajú ani materiálne, ani odborné predpoklady, aby svoj cieľ dosiahli legálne. Alebo korupciu jednoducho považujú za normálnu.

Aj ponúknutie úplatku je trestné, ako sa pri vyšetrovaní staviate k týmto svedkom?

– Najefektívnejšie sa korupcia preukazuje priamo pri akte podplácania. Ak ju chceme zdokumentovať spätne, väčšinou sa to skončí ako tvrdenie proti tvrdeniu: svedkovi nie sú a jeden tvrdí, že dal, a ten druhý, že nikdy nič nevzal. Svedok sa z toho môže dostať jedine vtedy, ak úplatní účinnú lútosť, čiže čin okamžite nahlásiť policii a ešte škodlivý účinok trestného činu nenastal.

Vysokú mieru korupcie nám neustále vyčíta medzinárodné spoločenstvo. Cítite vy ako ľudia v prvej línii, že sa vám snaží zabezpečiť lepšie materiálne, personálne podmienky na boj proti korupcii?

– Hlavne v poslednom období sa dá badať pozitívny posun v legislatíve. Bolo prijatých niekoľko zákonov, ktoré tento boj uľahčujú.

Je z vášho hľadiska legislatívne prostredie vyhovujúce?

– Samotný akt korupcie je už v legislatíve upravený na uspokojivej úrovni. Ešte stále tu však existuje legislatíva, ktorá sama osebe vytvára priestor pre korupciu. Dôležité je odstrániť aj tieto legislatívne možnosti.

Viete uviesť nejaký príklad?

– Hovorím o vyšších formách korupcie v najvyšších politických sférach, kde transparentnosť nie je taká, aká by mala byť. Rôzne materiály sú napríklad utajované, napriek tomu, že by to tak byť nemalo.

Ak porovnáte Slovensko s vyspelými krajinami, dajú sa podmienky na boj proti korupcii porovnať?

– Legislatívne podmienky sú porovnateľné. V materiálnom zabezpečení polície nie je problém. Problém je v tom, ako spoločnosť korupciu chápe. Policajť nie je vyklonovaný, on tiež vyrastal v tejto spoločnosti s jej danosťami a zvykmi. A korupcia sa tu berie ako niečo automatické. S týmto treba niečo spraviť. Každý rozpráva o tom, aká je korupcia zlá, až kým sa nedostane do situácie, ktorú musí vyriešiť. Tu sa musí rozhodnúť, či podpláti alebo nie, a keďže podpláca každý, podpláti aj on. V tej chvíli sa mu to javí ako veľmi výhodné. Až po pár rokoch zistí, že to je nevýhodné.

Čo konkrétne proti tomu robíte vy v policajnom zbore? V tejto súvislosti sa hlavne boví o motorizovaných bliadkach...

– Aj toto nazývame korupciou, ale keď ja hovorím o korupcii, tak hovorím o korupcii niekoľko desiatok miliónov.

Aj toto je korupcia?

– Áno, a táto je priamo závislá od vnímania občanov. Keď policajť zastaví opitého vodiča, mal by mu vziať vodičský preukaz. Vodič však s preukazom môže stratiť aj zamestnanie alebo obživu, a preto policajťovi navrhne, aby sa dohodli. A ak sa „dohodnú“, vodič v tej chvíli vníma tohto policajta ako super chlapa. Až po pár dňoch si spočíta, s kolkými vodičmi sa môže policajť dohodnúť a jeho názor sa zmení. Často však úplatky núkajú sami občania.

Tých však nemáte na rozdiel od policajtov pod kontrolou.

– Ako môžeme mať policajtov pod kontrolou, keď sú vonku. Keď občan tento čin nenahlási, my nemáme šancu dozvedieť sa o ňom.

Ani keby ste sa pozreli na policajtov majetok?

– Teraz sa zaviedla povinnosť majetkových priznaní, ale ak si policajť ten nelegálny zárobok rozumne rozprestrie, tak to nezistíme. Ale samozrejme, že policajtov kontrolujeme. Problém je však v tom, že policajti často stretávajú občanov, pre ktorých 10 tisíc korún nič neznamená, ale vodičské preukazy sú pre nich životne dôležité. Takýto ľudia si často myslia, že môžu všetko.

Dá sa práve na takéto prípady využiť agent provokátor?

– Čoby sa nedal, ved sa využíva. Je to spoločensky zle, že takíto drobní policajti berú úplatky. Keď to zistíme, tak ich okamžite prepustíme a sťahame. V súčasnosti je však tlak našej kontroly veľký, okamžité prepustenie a zverejňovanie týchto prípadov v médiách veľmi často a policajti to cítia. Možno sa nájdu niekolkí, ktorí idú do policajného zboru s viďinou zárobkov, ale takých je už málo. Vzťah občanov k policajtom sa nemení. Ale toto nie je ten najzávažnejší spoločenský problém.

Veľká korupcia má oveľa väčšie dôsledky, ale malá korupcia vytvára spoločensky akceptovaný rámec.

– Je spoločensky známe, že tí, ktorým sa darí, podvádzajú. Ale príklad dáva špička spoločnosti, politická garnitúra. Občania si povedia, ak títo kradnú, prečo by sme nemohli my. Prepustili sme napríklad dvoch policajtov preto, že pri krádeži v obchode namiesto toho, aby naháňali páchatela, rozkradli zvyšok výkladu. Stará mama jedného z nich sa na mňa obrátila, aby sme ho prijali späť do zboru, pretože on ukradol iba jeden mobilný telefón a príde kvôli tomu o kariéru. Menovala pritom politikov, ktorí podľa nej ukradli miliardy.

Pozerala som si na internete výsledky použitia agentov provokátorov a všetky

odbalené sumy sa pohybovali zbruba vo výške stotisíc korún. Odhalili ste aj väčší prípad?

– Mali sme prípad úplatného štátneho úradníka, pri ktorom sa úplatky pohybovali v sume 2 a pol milióna korún. Toto je iba jedna transakcia, týždenne, mesačne ich však urobíme viac.

Čím to je, že Slovensko nemá veľký exemplárny príklad?

– Mnohé prípady už boli identifikované. Všade na svete však obvinený odchádza a nikto sa o neho nestará. U nás pôsobí ďalej a po čase sa dostáva do významných pozícií. Efektívne dokáža už vykonanú korupciu veľkých rozsahov je namáhavé, pretože ten, kto korumpoval, aj dosiahol svoj cieľ. Ani jedna, ani druhá strana preto nemá ambíciu svedčiť.

Je agent provokátor prospešným inštitútom?

– Určite. Ja si však myslím, že by sa o ňom nemalo veľa rozprávať, ak ho máme efektívne aplikovať. Aj tí, ktorí v minulosti páchali rozsiahlu korupciu, sú už opatrní. Nepustia sa do jednaní s niekým, koho nepoznajú. Tí, čo trestné činy páchali v minulosti, bude namáhavé spätne postihnúť. Jedine, ak by sme ich prichytili pri čine. Na druhej strane však agent pôsobí preventívne.

Je rozviazanie rúk agenta, ktoré schválil parlament, dobré?

– Áno.

Je podľa vás tento inštitút zneužitelný?

– Ako? To je tak ako s tými policajťmi a vodičmi. Kým nezobral úplatok, ktorý mu ponúkali bohatý podnikateľ, bol čistý a dobrý. Prečo by nemalo byť odsúdeniahodné, ak sa nacytá veľký politik.

Myslíte si, že sa politici boja?

– Samozrejme. Boja sa sami seba, boja sa, že podľahnú. Aj keby sme raz urobili okolo politika celú korupčnú sieť, ak podľahne, je to dobrý politik?

◆
Zuzana Wienk